СВОБОДА
УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК
УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXX. Число 245. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 21. жовтня, 1922. VOL. XXX. No. 245. Jersey City, N. J., Saturday, October 21, 1922. THREE CENTS

ЛОЙД ДЖОРДЖ УСТУПИВ.

ДЕПОРТУЮТЬ СТРАЙКАРІВ

ПОРТЛЕНД, Орегон, 19. жовтня. — Мейор сього міста почав урядову акцію проти страйку робітників, занятих ладованнем кораблів.

Під закидом, що страйк був аранжований Промисловими Робітниками Світа (Ай. Даблю, Даблю.), мейор приказав поліції арештувати всіх провідників страйку, підозрілих за приналежність до сеї організації, та поставити їх перед свій суд. Коли поліція доставила перед нього 201 страйкаря, мейор засудив на 90 днів арешту з тим, що кождого з них мають відставити до границь міста та дозволити їх покинути місто; коли котрий скористає з нагоди, то його кара буде проти нього завішена до повороту до міста.

Кромі сих 201 засуджених є ще в вязницях міста кількасот робітників, котрих мейор ще не осудив, та богато таких, котрих він думає задержати в тюрмі яко провідників. До сих послідних належить Вілієм Форд, котрий має бути головою одного льокалю юнії портових робітників.

ВОЄННИЙ СУД ЗА ЗНУЩАННЄ МОРЯКІВ

АНАПОЛИС, Меріленд, 19. жовтня. — Перед военним судом розбирається тут справа, яка має широкий розголос по всій Америці. Відноситься вона до трактовання моряків на американських воєнних кораблях їх старшиною.

Перед судом виступав, приміром, один моряк Мекгрегор на імя, котрий описував, як один корабельний офіцир, що називається Брус Робинсон, завдавав йому за кару виконувати трудні, а деколи навіть неможливі до виконання, фізичні вправи, примушуючи його робити або старатися їх робити так довго, поки покараний жовнір не падав з вичерпання. Опис мук, які завдав офіцир, робив глибоке враженнє на суд, хоч для нього мало ще більше значіннє закид свідка, немовби такі кари були звичайною практикою на воєнних кораблях і в військових школах.

ПРОТИ-ПРОГИБІЦІЙНЕ ТОВАРИСТВО ЗНОВ ОГОЛОШУЄ КАНДИДАТІВ

ВАШИНГТОН, 19. жовтня. — Товариство для Боротьби проти Прогибіції оголосило знов дальшу частину кандидатів, які по його думці булиби корисними для звалення конституційної поправки про прогибіцію.

На новій лісті є 19 кандидатів до палати послів. Зазначує ліста, що на 86 кандидатів найшлося всего лишень 19 кандидатів, які справді можна вважати „мокрими" в повнім значінню сього слова.

Ліста Товариства для Боротьби проти Прогибіції була зладжена на основі квестіонаря (лісти питань), предложеного Товариством кождому кандидатови.

УРЯД БУДЕ ДБАТИ ЗА ЗДОРОВИХ ЖОВНІРІВ

ВАШИНГТОН, 19. жовтня. — Воєнний департамент (міністерство) видало заяву, що бранка американських хлопців підчас світової війни виказала, що понад 50 процент (більше як половина) з них не належито розвинена фізично.

З тої причини воєнний департамент рішився скликати конференцію з визначних лікарів, начальників виховавчих інституцій і т. п. установ, щоби застановитися над тим, якби поправити фізичний розвій молодежи.

З КОНВЕНЦІЇ АМЕРИКАНСЬКОГО ЛЕҐІОНУ

НЮ ОРЛІНС, 19. жовтня. — Конвенція „Американського Леґіону" зажадала від уряду усунення ґенерала Чарлса Соєра, особистого лікаря президента Гардинґа, на тій основі, що він найбільше завинив в проволоці коло постарання військових шпиталів для ветеранів великої війни.

На конвенції промовляв ґенерал Першинґ, підносячи вагу Леґіону для удержання мира та порядку серед Американців.

ЩЕ ОДИН ПРИКАЗ ПРО ПРОГИБІЦІЮ

ВАШІНГТОН, 19. жовтня. — Незадовго має бути видане урядом ще одно роспорядженнє про виконуваннє прогибіційного закона.

МЕКСИКО НЕ ДУМАЄ ПРО ПРОГИБІЦІЮ

МЕКСИКО, 19. жовтня. — В мексиканськім конґресі появилися проекти, щоби в Мексику завести таку саму остру прогибіцію, як тепер уже існує законно в Злучених Державах, однак ніхто з послів не бере сих внесків на серйо, бо настрій населення є так проти подібної ухвали, що й переведенне в життє зовсім не булоби можливе.

ВІДГУКИ ПОВАЛЕННЯ ЛОЙДА ДЖОРДЖА В АМЕРИЦІ

ВАШІНГТОН, 19. жовтня. — Поваленнє Лойда Джорджа викликало й в американській столиці немалу сензацію.

Правда, американський уряд навіть не припускає, щоби упадок Лойда Джорджа потягнув за собою зміну англійської заграничної політики або щоби Анґлія стала тепер дивитися иншими очима на такі справи, як сплату воєнних довгів, все таки сподіються деяких змін в складі заграничних англійських урядів. Сподіються межи иншим також уступлення теперішнього англійського представника в Вашінгтоні.

ЗА ПОБІЛЬШЕННЄМ ФЛЬОТИ.

КЛІВЛЕНД, О., 19. жовтня. —Адмірал американської фльоти Вілієм Симс висловився тут в своїй промові перед Сити Клаб за збільшеннем та поправленнем американської воєнної фльоти.

Симс виводив, що американська фльота не була підготована як слід до війни в 1917. році, не підготована до неї тепер і не буде підготоана так довго, поки не буде змінена політика уряду супроти неї. Він нарікав не тільки на конґрес, кілька на настрій серед виборців, ворожий всякому підбільшенню видатків на фльоту.

ГАРДИНҐ ПРО БУДУЧНІСТЬ ДЛЯ ФАРМЕРІВ.

ВАШИНҐТОН, 18. жовтня. — Президент Гардинґ вислав до секретаря рільництва Волеса листа, котрий він позволив відтак оголосити, а в котрім він підносить заслуги теперішнього уряду для Фармерів.

Пише президент, що уряд та конґрес зробили все, що лишень могли, аби привернути назад нормальні ціни, та що завдяки тому американські фармері стоять перед гарними часами.

„ГАРДИНҐ ПОВИНЕН ПРОВАДИТИ СВІТ"

З промовою такого змісту виступив онеґді один нюйорський банкир на зборах шікаґовської торговельної палати. На основі своїх остережень, зібраних підчас довшого побуту в Европі, банкир заявив, що весь світ може повернути до нормальних часів лишень тоді, як американський президент обійме провід над працею коло привернення мира в світі.

ЗА БОГАТО ПОЗИЧКИ.

Федеральний уряд скарбу бае тепер немало клопоту зі зголошеннями підписів на його позичку. Як відомо, позичка була росписана на 500 мілійонів долярів, але за пару днів до неї зголосилося тільки охочих, що якби від них забрати всі оферовані гроші, то уряд мігби позичити собі від народа не 500 міліонів, але 1,500 міліонів.

З одної сторони він має клопіт, як погодити всі оферти, однак з другої сторони щедре заофероваанє позваляє йому вибирати такі оферти, які найкращі для нього. Ось чому він оголошує, що найрадше буде приймати „ноти" та „цертифікати побіди", платні 15. грудня.

Ходять теж чутки, що уряд готов підвисшити суму своеї позички з 500 на 750 міліонів.

„МУЗИЧНА" КРАДІЖ.

Банда розбишаків напала на один нюйорський склеп музичних інструментів та вкрала з нього скрипку музика Томсона, котрої ціну подавали на півтора тисячі долярів. На сій основі поліція догадується, що на чолі банди стояв якийсь знаток музичних інстументів.

СУДДЯ ВЛАСНИМИ РУКАМИ НАБИВ ПІДСУДИМОГО.

Перед олдермана Едварда Берка з Питстон, в стейті Пенсилвенія, приведено онеґді якогось Антона Азакаса, обжалованого за побиттє жінки. На суді зявилася жена Азакаса з підбитим синцями оком та стала жалуватися на мужа. Ще не докінчила вона свого оповідання, коли суддя встав з місця і крикнув: „Пожди хвилину. Я вже не маю терпеливости слухати далі сеї історії. Побачимо, як він полюбить своє власне лікарство".

З тими словами на устах, олдерман перескочив через своє бюрко, опинився перед підсудимим, казав йому встати і в тій хвилі вліпив йому порядний поличник під ліве око. Обжалований впав, але олдерман не дозволив йому лежати і приказав встати. Азакас покірно встав, але ще один удар судді повалив його наново на землю. Зі сльозами в очах став він просити суддю змилосердитися над ним. Та ще не піднявся він на всю височину, як на його лице й ребра знов посипалися скорі удари судді. Підсудимий став утікати, але олдермен дігнав його сейчас, зловив за ковнір, посади нав крісло, стріпав руки і назад сів на своє місце.

Азакас думав, що все вже скінчилося. Він вже посягнув по руку жінки, щоби взяти її під руку та відійти. Але суддя його задержав: „Ще одну секундочку, пане Азакас. Тут ще є дрібничка для вас: гривна й кошти. Свобода буде вас коштувати 10 долярів". Азакас заплатив і вийшов зі жоною.

КОНСКРИПЦІЯ ЧУЖИНЦІВ НА УГОРЩИНІ.

Мадярське правительство наказало поліційним властям перевести спис усіх чужинців на Угорщині. Кождий чужинецх рівночасно мусить доказати конечність його побуду в тій державі.

ПРОГИБІЦІЙНІ АҐЕНТИ МЕЖИ СОБОЮ.

В Питсбурґу мали побитися кулаками Джан Екснісіос, бувший прогибіційний аґент на питсбурський округ, та його наслідник Еванс Микесел. Тлом бійки мало бути власне урядове становище. Після бійки теперішний аґент заявив ґазетярам, що він побився зі своїм попередником, але се приватна справа, яка не має нічого спільного з публичними.

НОВА УКРАЇНСЬКА ҐАЗЕТА У ЛЬВОВІ

У Львові зачала виходити дня 1. с. м. нова українська часопись п. з. „Слово". Се є орган українського міщанства. Ґазета виходить що тижня; до кінця року коштує 1 дол. Адреса: Львів, ул. Руська 3.

ЗАМАХ НА СОВІТСЬКОГО АҐЕНТА.

Болгарські ґазети сповіщають що на совітських аґентів Іванцовського і Розенберґа був переведений двома російськими біженцями-вранґлівцями невдатний замах. Тепер болгарські комуністи зорганізували для совітських аґентів в Болгарї свою самоохорону.

ФРАНЦУЗИ ПРО СОВЄТСЬКУ РОСІЮ

Проти-большевицька російська газета „Руль" пише: На сторінках француського дневника „Тан" ми досі привикли стрічати тільки відємне відношеннє до большевиків. З тим більшим здивованнєм приходиться згадати в тій ґазеті статтю під заг.: „Проблєма економічної еволюції" Ся стаття могла би бути поміщена в паризькій комуністичній ґазеті „Гуманіте" або в якій небудь іншій. Стаття росказує історію нової економічної політики большевиків; подає суть політики НЕПА і констатує уміннє совєтського уряду примінитись до домагнь життя, що викликало вже дорбі наслідки".

ПРЕМІЄР ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ДАВИД ЛОЙД ДЖОРДЖ УСТУПИВ РАЗОМ З ЦІЛИМ СВОЇМ КОАЛІЦІЙНИМ КАБІНЕТОМ

ЛОНДОН, 19. жовтня. — Правительство Лойда Джорджа упало.

Нині відбулась нарада консервативних (юніоністичних) послів палати послів і палати лордів.

Нараду скликав Остен Чемберлейн, котрий обороняв Лойда Джорджа і коаліційне правительство.

Одначе його оборона не встоялась. Проти коаліції виступив Андру Бонар Ло і другі консервативи і вчасі голосовання 186 голосів заявилось за самостійним виступом консерватистів підчас недалеких парляментарних виборів, а лише 87 голосів заявилось за коаліцією.

Се голосованнє запечатало долю коаліції. Вона розбилась по голосованню і цілий коаліційний кабінет мусів уступити.

Сейчас по одержанню вістки про рішенне консервативних послів премієр Лойд Джордж поспішив на послуханнє до короля Юрія, котрому предложив свою резиґнацію, яку король приняв.

Уступаючи, Лойд Джордж від себе предложив королеви, щоби покликав на його місце консерватиста Ендру Бонара Ло.

КОРОЛЬ ЮРІЙ ПОКЛИКУЄ КОНСЕРВАТИСТА ЕНДРУ БОНАРА ЛО НА ПРЕМІЄРА НОВОГО БРИТАНСЬКОГО КАБІНЕТУ

ЛОНДОН, 19. жовтня. — Британський король Юрій покликав на становище премієра консерватиста Ендру Бонара Ло, з предложеннєм, щоб він утворив консервативний кабінет.

Бонад Ло приняв предложенне, під умовою, що нарід затвердить іменованнє його і всіх членів нового кабінету. Длятого Бонар Ло і всі члени нового кабінету зараз зреклись би свого посольства в парляменті і піддалися би новому доповняючому виборови. Якщо виборці їх знова виберуть, так вони останутьсяв кабінеті.

Нові вибори до цілого парляменту мали би бути розписані також небаром або аж коло нового року.

Король Юрій зокрема ще інтересувався справою договору з Ірляндією. Він спитався Бонара Ло, чи консервативи будуть далі обстоювати британсько-ірляндський мировий договір. Бонар Ло відповів, що будуть і сим заспокоїв короля.

НОВІ ЛЮДИ В НОВОМУ КАБІНЕТІ

ЛОЛНДОН, 19. жовтня. — По послуханню у короля Юрія Ендру Бонар Ло відбув наради зі своїми товаришами у справі добору членів нового кабінету.

З лісти, яку подають яко кандидатів на міністрів до нового англійського кабінету виходилоб- що се самі нові люди.

АНГЛІЙСЬКА ПРЕСА ПРИНЯЛА УСТУПЛЕННЄ ЛОЙДА ДЖОРДЖА З ВДОВОЛЕННЄМ

ЛОНДОН, 19. жовтня. — Англійська преса приняла уступленнє Лойда Джорджа з премієрства з вдоволеннєм. Загалом преса немов відчуває полекшу по непевностях, які царили в анґлійській політиці в останньому часі.

Таймс пише, що тепер Анґлія зможе упорядкувати свої справи.

Одначе притім ґазети висловлюють ще сумніви про те, що принесуть нові вибори до парляменту, і як відтак уложаться політичні відносини в Анґлії.

ФРАНЦІЯ НЕ РАДІЄ З УСТУПЛЕННЯ ЛОЙДА ДЖОРДЖА

ПАРИЖ, 19. жовтня. — Французьке правительство не радіє з приводу уступлення брит. премієра Лоюджа Джорджа.

В урядових кругах виразно заявляють, що Франція не має причини радіти з уступлення Лойда Джорджа, бо хотяй він іноді був лихий у відношенню до французької політики, то Андру Бонар Ло може бути ще гірший.

ВІДЛОЖЕННЄ ТУРЕЦЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ЛОНДОН, 19. жовтня. — Уступивший британський міністер закордонних справ лорд Корзон повідомив французького премієра Пуанкаре, що ізза політичної кризи в Анґлії годі буде скликати аліянтсько-турецьку конференцію скорше як 13. падолиста с. р. На місце зібрання конференції він предкладає місто Льозанну у Швайцарії.

ПОБІДА ПРЕМІЄРА ПУАНКАРЕ У ФРАНЦУСЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТІ

ПАРИЖ, 19. жовтня. — Французький премієр Раймонд Пуанкаре наставав, аби французький парлямент взяв яко першу справу під дебату справу державного буджету, який виказує 4 міліярди франків недобору. Богато послів противилось тому і хотіло видвигнути наперед справу французької політики на Близкому Сході. Премієр Пуанкаре поставив сю справу яко питаннє довіря. Підчас голосовання за довірєм заявилось 389 голосів, а проти 148 голосів. Се перша проба сили премієра Пуанкаре в парляменті.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$?

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЛОЙД ДЖОРДЖ УСТУПИВ

Давид Лойд Джордж був премієром Великої Британії від 6. грудня, 1916 року. Він побідив тоді ліберального премієра Есквита, котрий склонявся до прискорення мира з Німеччиною; заняв його становище; продовжав війну до остатка і разом з Америкою виграв її.

Вчасі мирових переговорів тодішний американський президент Вилсон був першою особою. Але він скоро упав. А по ньому в цілому світі був першою особою Лойд Джордж.

Його словам прислухався увесь світ і по тим словам судив, кудою пійде міжнародня політика.

На сьому незвичайно одвічальному становищі він видержав надиво довго. З усіх сторін його острілювали, а він стояв на горі, наче на верху Ґібралтару, твердо і непохитно.

З того верха сипав він громи на всякого, кому належалось поправді. Поражені його громами відповідали йому стрілами, але вони його не влучали. І він усміхнений стояв на шпилю і згорда глядів на противників, немов кажучи їм: Не вам мене тут досягнути!

Кілько правди сказав він тупим в міжнародній політиці Французам, і ще тупійшим їх слугам, політичним полатайкам ляхам, світовим брехунам московським большевикам, а вкінці Туркам-людорізам, — а всетаки ніхто не мав сили ані відбити сих стрілів, ані відімститись за них.

Бо за ним стояла стара культурна Анґлія, з великою традицією розумної і непереможної світової політики.

Всі атаки чужинців на Лойда Джорджа Анґлія вважала атаками на себе, і заслонюючи його, легко їх відбивала. Чужинцям Лойд Джордж був недосяжний.

Але прийшов день 19. жовтня, 1922, коли свої проти нього виступили і він упав.

Правительство Лойда Джорджа було з часу війни угодове, консервативно-ліберальне. Він, самий ліберал, вів політику міжпартійну і все старався обі ґрупи годити і спільно та згідно вести і кермувати.

Через те обі партії взаїмно не боролись і без боротьби стратили свою життєву силу, свою силу здобування, зросту, успіхів, побіди. Так вони занепадали, аж вкінці для саморатунку виступили самостійно і визвали боротьбу проти угоди, проти коаліції.

Перші виступили консерватисти (юніоністи). Вони на своєму зібранню заявились проти коаліції і по їх голосованню вона зараз впала. Зараз Лойд Джордж разом з усім своїми правительством уступив і прийшов конець коаліції.

Могучий Лойд Джордж, котрий тряс цілим світом, упав по голосованню на зборі партії. Бо в Анґлії голос громадський всетаки сильнійший від голосу хотяйби найсильнійшої і найспосібнійшої одиниці.

Тепер Лойд Джордж імовірно усунеться на якийсь час до приватного життя.

А тимчасом життє громадське Анґлії і велико-британської імперії покотиться шляхом, тиченим новими лідерами, хотяй певно не нинішніми ані вчерашніми але давно випробованими анґлійськими громадськими робітниками. Тільки є розуму політичного, що беруть до проводу старих досвідних і спосібних а не крикливих людий.

Тепер покищо прийшли консерватисти до влади. Вони проголосять нові вибори і нарід при виборах вискажеться, якої політики хоче на будуче: чи хоче консервативної, чи ліберальної, а чи може ще далі хоче коаліційної.

Як нарід скаже при виборах, так буде по виборах.

Годі вірити в побіду Лойда Джорджа. Упавші не є героями. Впрочім, як його любили в Анґлії, а всетаки з часом він і Анґлійцям знудився. Люди хотять все нового, хотяй воно іноді буває гірше старого. Лойд Джордж старався бути все новим, скачучи і сюди і туди, алеж і він вже вискакав на всі боки і публика нових скоків у нього вже не бачила.

Тепер побачить нові скоки нових людий. А може повільний, поважний і розважний хід.

Кому судилось бути лідером в Анґлії на будуче? Може консерватистам. Вони зручним рухом захопили ініціятиву до діла і навіть до наступу у свої руки. Лібeрали будуть лише ступати за ними і грати другу скрипку. Отже може консерватисти будуть перші й осягнуть побіду при недалеких виборах.

Тоді зачалась би ера консервативної політики Анґлії.

Чи вона буде богато відмінна від дотеперішньої, коаліційної? Імовірно. Критики побитої політики мусять внести щось нового. До того, вони мусять виказатись ділом, щоб пописатись успішною діяльностю перед виборцями і перед противниками. Отже слід вижидати, що політика консерватистів буде теж обильна в діла.

Годі допускати, аби нове правительство Великої Британії покинуло цілком засади міжнародніх питань, які заступало попереднє йому правительство. В Анґлії занадто шанують традицію, засади, і правні та моральні зобовязання, аби зміна правительства могла їх перечеркнути. Про се нема страху.

Але вистарчить більше рішучости в міжнародній політиці і велика паперова будова французької політики в Европі і поза нею, яку терпів Лойд Джордж, може розлетітись наче під подувом північного вітру.

В сьому напрямі може прийти велика зміна, якщо нове анґлійське правительство замісць безнастанного колибання виявить постійність і рішучість.

А се був би основний зворот задля привернення нормальних відносин в Европі та усунення хороби міжнародньої французької політики.

ЛЯЦЬКИЙ ТЕРОР ТРИВАЄ ДАЛІ!

Бомба в Станиславові. — Окупація українських установ. — Напади на Українців. — Наглі суди... для Українців. — Варшавський подарунок.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Нема змоги писати про щось инше, крім як про події в Східній Галичині. Всі думки, всі почування рвуться туди, де відслонюється завіса перед останнім актом галицької траґедії.

Нова ера, яку почали „культурні" Поляки підложеннєм бомб під українські культурні інституції, не скінчилась на попередніх вибухах у Львові та Долині. Дня 25. вересня підложено нову бомбу під будинок українського „Сокола" в Станиславові. Вибух дуже пошкодив північну стіну будинку, вирвав значну частину підлоги й вибив майже всі шиби як у самім „Соколі", так і в сусідніх будинках.

Як і по львівських вибухах, поліція й тут кинулась робити ревізії та допити серед місцевих Українців, немов би виходячи з безглуздої думки, що самі Українці висаджують у повітрє свої власні культурні інституції! Не треба й казати, що вибух мав також наслідком окупацію пошкодженого будинку польською поліцією, як це вже стало звичаєм у Галичині. Будинки Академічного Дому та Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові ще донині перебувають під тою окупацією. Ученицї української ґімназії, що міститься в Академічнім Домі, приходять що ранку на науку, але зустрічаються тільки з насмішкуватими привітами поліцаїв...

„Нова ера" в способах ляцької боротьби з українським визвольним рухом поширюється не тільки на будинки, але й на живих людей. Знов участились напади ляцьких терористів на Українців у Львові й на провінції. Серед білого дня, на многолюдних вулицях ляцькі розбишаки доконують самосуду над українськими горожанами, й та сама поліція, яка так запопадливо шукає за українськими „саботажниками", тут навіть пальцем не поворухне.

Та чого вже сподіватись од тої поліції, коли вона враз із польським війском перша подає приклад, як треба знущатися з Українців! Так, у Львові поліція арештовала студ. Вишневського й, як пишуть ґазети, при арештованню „била його в жорстокий спосіб". А на Яворівщині поліція, жандармерія й військо запровадили такий нечуваний терор, що такого не було й за всесвітньої війни.

Бувають на цім ґрунті часами й непорозуміння, що побють не того, „кого треба було". Але поліція собі з того нічого не робить. Поклик: „Бій Русіна!" — став у Галичині так саме популярний, як на Московщині приповідка: „за одного битого двох небитих дають"...

Відновідлю польської адміністрації на всі події останніх днів явилося оголошеннє воєводи Грабовського, розліплене розуміється в одній польській мові) на львівських мурах і по цілій Сх. Галичині, що хто допуститься злочину „замаху, убивства, рабунку, підпалу, ушкодження чужої власности й цілости публичних комунікаційних засобів та инших родів бандитизму", той „буде поставлений під **наглий суд** і буде покараний **карою смерти"**.

Чи мовиться тут також мова про тих, хто підложив бомби під українські інституції у Львові, Долині та Станиславові Чи попадуть під цйе суд також ті, хто розсилає Українцям погрозливі листи такого, прим. змісту: „Дзісь маш натихмяст випендзіць гайдамакує, саботажнікуф зе своєй каменіци. Ґдибись тего не виконала, то твуй дом вилеці в повєтше. Боюфка"?...

Можна в тім дуже й дуже сумніватися, бо в такім випадку довелося-б у першу чергу поставити під наглий суд саму польську поліцію та адміністрацію, яка є найтіснійше заанґажована в антиукраїнських терористичних актах. Краєва українська преса мимоволі мусить про це мовчати, але плями на її шпальтах щоденно свідчать, що вона могла-б дуже богато цікавого про це оповісти.

Отже ясно, що нове зарядженнє про наглі суди стосується до самих лише Українців, бо прецінь же не буде польська поліція сама себе судити й вішати! Але щоб кого повісити, треба його перше зловити. Українські „саботажники" не становлять тут виїмку. Як їх, одначе, зловити? Польська преса від кількох днів доносила, що поліції вдалось арештувати кількох виновників підпалів та замахів. З великою радістю при тім оповідалося, що „саботажників" висліджено між українськими студентами. А в останнім числі „Ґазети Цодзенней" знаходимо сумне признаннє, що всі інформації про арештовання дійсних „саботажників" не відповідають дійсности. **До тепер не зловлено ані одного виновника підпалів і замахів!**

Ще один офіціяльний польський відгук на галицькі події принесли останні дні. Цим разом відгук прийшов аж із самої Варшави, й то в формі ухваленого соймом проєкту „саморжонду" для воєвідств львівського, тернопільського та станиславівського. Варшавський подарунок мало чим одріжняється від подарунку львівського воєводи. Ріжниця хіба в тім, що наглі суди мають карати українське **тіло,** а варшавський „саморжонд" замахується на українську **душу,** себто на саму ідею української державности в Галичині.

Говорити серіозно про цей невдалий твір ляцької державної мудрости нема ніякого сенсу, бо доля його є наперед визначена: він загине без памяти в архивах соймової канцелярії та в редакційних кошах. Українська людність Галичини **ніякої** автономії з польських рук не прийме, держави Антанти **такої** сміхотворної „автономії" не затвердять — і цим справа вичерпується.

Ухвалений соймом проєкт „саморжонду" може нас цікавити хіба як причинок до пізнання пануючої польської опінії в східногалицькій справі. Вже складений кабінетом Новака проєкт воєвідської автономії для Сх. Галичини був досить „куцим". Але те, що зробив сойм з того проєкту, викликає лише усміх жалю та іронії.

Ось кілька порівнань.

Урядовий проєкт включав аґрарну реформу в обсяг воєвідської самоуправи; у соймовім проєкті стоїть: „аґрарні справи **з виключеннєм аґрарної реформи".** Далі урядовий проєкт передбачав **амнестію за** вчинки політичної натури, доконані від дня 28. липня 1914 до дня оголошення закону; соймовий закон амнестію викреслив. Далі, урядовий законопроєкт забезпечував Українцям певне заступництво в міністерствах і центральних урядах; соймовий закон і це скасував. Нарешті, до свого закону сойм доточив ще постанову, що цей славнозвісний „саморжонд" має бути заведений не зараз, а лише по двох роках. Цею останньою постановою сойм достойно увінчав свій достойний труд.

Повторюємо: цей варшавський подарунок може мати для галицько-української суспільности лише, так би мовити, академічний інтерес. Українців він ані знобить, ані гріє. А проте не можна не висловити певного морального задоволення з приводу того, що ухваленим зістав саме цей соймовий, а не урядовий проєкт автономії. Хоч і той проєкт був ні до чого, а все в нім таїлися деякі зовнішні й внутрішні небезпеки. Тим проєктом польський уряд міг — при щасливих обставинах — засліпити очі державам Антанти: все таки в нім було щось подібне до краєвої самоуправи. Тим проєктом могли також внутрішні баламути ширити баламуцтво та „угодівство" серед більш темних і менш свідомих шарів галицького сеянства та міщанства.

А тепер справа ясна. З таким проєктом ні один польський міністр не посміє сунутись до держав Антанти за їх санкцією. З таким проєктом ніхто не сунеться й баламутити українські маси, бо навіть найтемнійший Лемко побачить, що тут нема про що говорити.

Ляхам отже не буде від цього „саморжонду" користи, а нам — шкоди.

Берлін, 2. жовтня. **Радянин.**

ПРО КОНЦЕРТИ У. Н. ХОРУ.

Просимо наших дописувателів подавати нам бодай короткі звідомлення про побут і концерти У. Н. Хору в поодиноких місцевостях.

НА ФОНД ФЕДАКА.

(Через „Свободу").

Громада в Manville, R. I. жертва $5.00
Попередно оголошено $117.45
РАЗОМ $122.45
Вислано $260.33
ЗІБРАНО ДОСІ $382.78

ДО БОЮ, АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ, РАЗОМ З РІДНИМ КРАЄМ!

Промова о. М. Кінаша на народнім вічу в Филаделфії, Па., дня 30. вересня, 1922.

Славна филаделфійська Громадо!

Після найновійших вістий, які наспіли зі старого краю ріжними дорогами, наші браття з несподіваною завзятостю стачули до боротьби з відвічним ворогом наших, ляхом, і коли та боротьба розгориться по цілім краю, то наша побіда певна. В тій преважній справі устроюємо нинішнє віче. Мені припала честь промовити до Вас, славні громадяни, першим словом; представити вам ціль нинішнього віча, і виложити плян нашої участи в тій боротьбі за волю і долю рідного краю. Прошу Вас, Дорогі Браття і Сестри, вислухати уважно і терпеливо моїх слів, а відтак порадьтеся свого серця і свого розуму, що маєте робити?! Зробіть се, що скаже розум і серце Ваше!

Іміяй уши слишати да слишить:

Людина тоді є людиною, коли відчуває у своїм серцю любов до своїх рідних. Батько, що не відчуває обовязків супроти своїх дітий, не гідний називатись батьком. Не гідні людського імени діти, що не відчувають обовязків супроти своїх родичів. **А нарід, се нїщо інше, тільки одна велика родин.** Одна мова, одна пісня, одні звичаї й обичаї, одні прекмети душевні, а навіть меньше-більше однаковий вигляд лиця. А се незбиті докази, що колись наші предки були собі рідними братами і сестрами. Далеко лежить Київ від Галичини; а прецінь, якби можливо розслідити родоводи деяких Киян і Галичан, то показалось би, що діди-прадіди у них були одні і тісамі. Всі Українї й Українки є собі браття і сестри, і як браття і сестри повинні себе любити; повинні разом держатись; повинні собі взаїмно помагати. Дідів і прадідів наших сусідні ляхи і Москалі взяли в неволю; **а нинішні браття і сестри наші хочуть скинути із себе чуже ярмо; хочуть збудувати свою власну державу, свою власну хату, бо лише в своїй хаті своя правда і сила і воля! І за отсе тепер йде боротьба з ворогами!**

Коли в тій світовій війні розпались великі держави, Австрія і Росія, кождий нарід, який входив у склад тих держав, вхопив за оруже і проголосив свою незалежну народню державу. Тесаме зробили й Українці. Та з одної сторони російські большевики а з другої ляхи при помочі Франції, з бандами Галлєра розбили нашу 120,000-ну армію. Правительство Галицьке мусіло виїхати з рідного краю за границю й осіло у Відні. Та хотяй Галицькі Українці зістали розбиті, але надії не стратили, рук не опустили, і за програне не дали. Правительство наше зачало раз по раз слати протести на руки аліянтів і вкінці переконало аліянтські держави, що Східна Галичина не належиться Полякам і вирішеннє східно-галицької справи належить до аліянтів. Нині майже усі держави є за нами, і маймо віру, що справа буде вирішена на нашу користь.

Ми, американські Українці, своє Правительство підперли морально і матеріяльно. Морально вічами, протестами, телеґрамами і ріжного рода демонстраціями; матеріяльно грішми. **Та чи всі Українці в Америці почулись до обовязку підперти своє Правительство?!** Чи всі закупили бонди свободи? Сміло можу сказати, що з тих пів міліона Галицьких Українців в Америці ледви може четверта часть сповнила свій патріотичний обовязок. А деж решта?! Що-ж вони на се?! Та решта, та більша половина, приглядається здалека і чекає на готове. **Та решта, се люди, які не мають ані серця, ані любови до свого рідного.**

Я на примірі представлю вам, що то за люди.

Сталось раз одному чоловікови пригода. Переходив він через ріку. Та чи доброе не знав броду, чи нога йому поховзнулась, досить того, що попався на глибоке місце і зачав потопати. Бореться він за своє життє, то поринає то виринає. А на березі стоять два куми його. Приглядаються спокійно, як той бідака бореться зі смертю і балакають між собою: Не знати, чи вратуєся наш кум? Але жаден ані з місця не рушиться. Приглядаються здалека; балакають собі; а далі вже й знудилось їм, що кум так довго борикається і як потопаючий ще раз виринув з води, вони до нього крикнули: Спускайтесь, куме, на дно, не тратьте дармо сили!

Бачите, Браття, замісць ратувати потопаючого, вони радять йому спускатись на дно! **Такими „щирими" кумами є всі ті з тутешних Українців, котрі приглядаються здалека боротьбі наших братів з поляками.** Цента не дасть, і своє хрунівство виправдує тим, що то мовляв: „Шкода праці; по що нам боротися; от лучше погодімся і буде спокій". **Такі куми все одно що вороги!** Хоч вони ділом ніби нічого злого не роблять, але тасама їх бездільність в **таку** хвилю є злочинна. Куми, що спокійно приглядаються, як їх кум потопає, заслугують таксамо на кару якби вони самі кинули кума у воду. **Чи не встидно тобі, брате, належати до таких кумів?!** Та я вірю, я певний, що таких кумів межи нами не буде.

На початку своєї промови я сказав, що **наше Правительство свою роботу робить, щиро і добре робить** і заслугує на підпертє з нашої сторони, і що ми його справді підперли. Та чи лише ми? **А наші браття в Галичині що? Не підпирають свого Правительства?** Ой підпирають, підпирають, ще й як підпирають! А може ви цікаві знати, як галицькі патріоти підпирають своє правительство, то я вам прочитаю дещо з того, що доносять самі польські ґазети: (Тут бесідник прочитав ряд відомих новин про активну боротьбу).

Польська „Ґазета Цодзенна" пише, що українська боївка у Східній Галичині числить около 1,000 людий. При ревізії академиків найдено цілі стоси тайних приказів і відозв. Межи иншими був і такий приказ, щоби кождий член боївки мав при собі трутину, щоби в разі переловлення його польською поліцією, сейчас міг радше отруїтись, ніж датись ляхам в руки і на тортурах зрадити своїх товаришів. З того бачимо, що в нашій Галичині **дійсно ведеться війна проти Польщі. Нема справді нашої армії в Галичині, але на місці 120,000-ної армії станув цілий нарід. І цілий нарід перемінився в армію!**

З початку Поляки кпили собі з наших людий і з насмішкою кричали: „Нема жадних Українцуф!" **А нині переконались на своїй шкірі, що Українці таки є.** Переконались і вже змякли, тай примилюються з гостинцем до нас, з „автномією".

Та не здуриш а п т и к а р я „шайдвасером"!... На польську автономію навіть український пес не злакомиться.

А тимчасом робота йде. Йдуть з димом польські фільварки і польонії; вилітають у воздух військові маґазини і мости. Десь без сліду пропадають польські жандарми. **Ляцькі ґазети кричать, що се робота Петрушевичівських аґентів. Але що нас обходить, чия се робота?** Для нас важне передівсім те, що робота йде і треба її підперти. **Треба її підперти!** Треба післати нашим браттям доляри! То за мало сказати: Най їм Бог допомагає. Боже поможи, але ти небоже не лежи! Тут треба кулак всунути в кишеню і витягнути гроші і дати в жертву; але дати **сейчас,** дати **негайно,** бо така справа не чекає!

Наші браття в старім краю наражають своє життє; а тут, в америці, один або другий при заставленім столі марикує собі, чому вони там вже раз не зроблять... ладу. Доки нам чекати? Та воно не штука тут критикувати, сидячи, „як в Бога за дверми", а в краю йде робота так, як позволяють на се перемучені сили того бідного народа, який вже вісім літ стогне під виїмковим воєнним правом. **Край рідний ставить такий опір, який може ставити нарід, якого села і міста повні ляцького війска та дикої жандармерії, яка по варварськи катує наших людий.**

Бачите сю книжку? Це „Кровава Книга". Має 242 сторони друку, і в ній списані самі муки наших найкращих людий. Ось послухайте, яких способів мук вживали наші кати на біднім українськім народі:

„Петра Мартинчука із Жабл арештували польські жандарми і прокололи його баґнетом наскрізь; а що він ще жив, то звязали йому руки і ноги кільчастим дротом, били його буками а наконець кинули його до рова в болото, де був ще лід, і він там пролежав цілу ніч до рана. Рано його взяли до коломийської тюрми де він по 10-дневних тяжких муках помер".

„Петра Максимюка так били, що він пять разів зімлівав, а поляки його пять разів відливали водою і далі били. Він був цілий залитий кровю, а поляки з насмішками кричали: „Патршце, як заядл сем мармолядом!"

„Юрка Цвилинюка звязали і полили горячим окропом його тіло; відтак розібрали його до нага; загнали до собачої буди і казали брехати як собаці".

Свідки під присягою зізнали, що польські жовніри обривали арештованим кліщами нігті з рук; били кільчастим дротом; обливали окропом; та пекли розжареним зелізом людське тіло.

Волос дубом стає читати про ті страшні муки; а що-ж доперва перетерпіти всі ті катовання? І хто ще сміє губу отворити і вимагати від того стероризованого, мученого народа, якихось надзвичайних діл? Та підіждіть, нехай хотяй кров обісхне! Нехай рани засклепяться! Нехай зростуться поломані кости! Не вільно кидати каменем на них! Бо то мученики, бо то герої, бо то зелізні люди! Капелюх здійми перед ними, честь їм віддай і з глибини серця заклич: Слава Вам, незабуті сини України!

Ми волі хочемо. Ми прагнемо самостійної держави і то зараз, щоб не довго ждати. Але самі до нічого не беремось. Нехай вони там добувають нам волю, а ми вже на готове з долярами приїдемо. А можеб вам волю до хати принести на ще й попросити: Нате куме, беріть!

Тож, браття, не даваймо себе на сміх! Там, в рідним краю огні горять. Там летять у воздух маґазини і мости. Там ілюмінація. Там падають трупи! Там всі кримінали заповнені нашими! Там ляхи зі злости скаженіють! А ми тут що? Чи ми Українці, чи ми Турки? Як Українці, так даваймо гроші! Не жалують вони там життя, не жалуймо ми тут долярів. Гей, Браття, та через два три доляри не збідніємо, з торбами чейже не підемо, а памятаймо, що від нас, від нас, американських Українців, залежить, чи має бути ляцьке ярмо, чи має бути воля! Не даймося „збітувати" в патріотизмі.

Хто за нами, Бог за ним, наше діло є святим!

З ДНЯ.

ВАРШАВСЬКЕ СМІТТЯ.

Большевицька ґазетка „Наша Правда", яка виходить у Відні, у виданню з 23. вересня с. р. містить отсе звідомленнє з Америки:

Привіт Комуністичній Партії Східної Галичини.

Ми, делеґати зібрані на 6. Зізді Української Федерації Комуністичної Партії Америки, шлем комуністичний привіт Комуністичній Партії Східної Галичини і бажаєм успіху і витривалости в боротьбі з реакцією.

Стійте, товариші, і надалі на сторожі клясової боротьби і ведіть пролетаріят до повалення капіталізму і до установлення диктатури пролетаріяту в ціли заведення комуністичного ладу!

Хай живе Комуністична Партія Східної Галичини!

Хай живе Комуністична Партія Польщі!

Хай живе соціяльна революція!

Д. Степаненко, секретар зізду.

Видно і вночі при звіздах, кому служать „наші" комуністи в Америці й у Відні і — як які є — в Галичині.

Як торік постановлено у Варшаві і в Москві, що українські комуністи з Галичини не можуть нічого мати спільного з комуністами з Великої України, але належать під Варшаву, так наші американські „ребята" сліпо, мовчки і покірно приняли сей указ і смиренно з поклоном линуть над Вислу:

— Віват Варшава!

Бо до Варшави „належить" на підставі рішення комісарського в Ризі, дня 18. марта, 1921 і також в Москві (рішенне „комінтерна", себто так званого „третього інтернаціоналу").

Так хотять московські і польські „комуністи", а наші „комуністики" покірно їм підбасовують:

— Віват, віват Варшава, матка „українських" комуністів зі Східної Галичини!

Се соромне рабство „наших" комуністів, того варшавського сміття, служить Пілсудському за арґумент, що Східна Галичина „належить" до Варшави.

Його правительство усе покликується на злочинний договір комісаря Йоффе з Риґи.

А вся большевія, а зокрема „наші" большевики, вірні слуги „комуністів" польських і московських, замісць бути людьми і запротестувати проти риського злочину, ще з парадою кричать:

— Віват Варшава!

Коби вони туди забрались з усіми своїми манатками і там кричали свої славословія Варшаві, то бодай не грали би дволичної політики...

ПОСВІДКА

від Комітету Опіки над Інвалідами з жертв висланих Жіночою Громадою з Ню Йорку на купно дому інвалідів.

Львів, дня 5. вересня 1922 р.

Ч. 278/22

Хвальний Виділ Жіночої Громади в Ню Йорку, на руки Вп. Пані М. Скубової.

Отсим стверджуємо відбір 500 (пятьсот) долярів, котрі Ви вислали на наш адрес на купно Дому Інвалідів.

Прийміть від нас щиру подяку за так щедрий дар. Цей дар дає нам незмінний доказ, що наш народ має право на свобідне істнування, коли в цілого народу живе таке зрозуміння для наших Героїв, що потерпіли за нашу кращу будучність.

Ми віримо, що Ви не перестанете своєї патріотичної праці і допоможете набути Дім для наших Героїв. Ваші гроші будуть вжиті лише так, як Ви того бажаєте, то є на Дім Інвалідів, а не на ніяку іншу ціль. Одержані гроші держимо в долярах, бо на марки зле міняти. Щоби купити тепер невелику камяницю, треба до 4.000 долярів.

Ми маємо надію, що Ви розвинете широку акцію в тім напрямі, щоби наші Герої мали де склонити голови.

Зібрані гроші просимо присилати нам в той спосіб, як послідний раз, бо то дуже добрий спосіб. Кожду суму, зібрану висилайте нам, а разом з дотепершною посилкою буде могти купити зараз дім.

Прийміть ще раз подяку за Вашу працю і так поважну жертву.

Остаємо з глубоким поважаннєм

ЗА „КОМІТЕТ ОПІКИ НАД ІНВАЛІДАМИ":

З. Лукавецький, С. Український

ЗА СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ У ЛЬВОВІ:

Сідельник, З. Пеленський.

Жіноча Громада кличе до всіх Українців, Товариств і Сестрицтв в Америці, щоб не забували за се гуманне діло і помагали на дальше своїми жертвами, щоб чимскорше можна купити дім для наших окалічилих борців за волю України. Жертви на сю ціль проситься слати на імя касієрки: Mrs. Anna Kulik, 132 E. 7th St., New York City, а по всякі інформації в справі купна дому інвалідам адресувати до: Mrs. M. Skubowa, 42 E. 7th Street, New York City. За всі жертви прислані, Жіноча Громада складає вже заздалегідь щире спасибіг.

Жіноча Громада.

ВСЕ ЩЕ ГОЛІ ЗАЯВИ.

Коли недавно большевицький уряд в Москві зажадав від аліянтів, щоби вони запросили на конференцію в справі Балкану та Царгороду також Україну та Грузію, то всі большевицькі ґазети загреміли в один великий вічевий дзвін: „Дивіться, як большевицький уряд побивається за „малі" народи! Глядіть, буржуази, як Москва переводить в життє засаду національного самоозначення!"

Забули большевицькі наймити, що їх власний рейвах зрадив цілу акцію, бо показав, на яку ціль вона була зроблена.

Забули теж большевицькі льокаї, що в самій вістці про московське домаганнє були суперечности. Прецінь, як Україна справді так самостійна, що вона має бути представлена на межинародних конференціях, то чомуж вона сама не ставить такого домагання? Чому вона не говорить власним іменем? Чомуж її іменем має промовляти уряд в Москві? Для всякого думаючого чоловіка заключенне з сього дивного факту може бути лишень одно, а саме: Москва вважає Україну не самостійною державою, коли вона вважає себе управненою говорити її іменем.

Хто знає історію України під большевицьким обухом, той ще менче здивується домаганнем большевиків з Москви. Московські імперіялісти на те й удержують фікцийну самостійну Україну, щоби її висувати тоді, коли сього треба Москві. Досі висували її звичайно проти Польщі, коли ходило о ставленне Польщі домагань видати Москві українських повстанців, коли ходило о зробленне з Польщею поділу України і при подібних ситуаціях. Московським большевицьким блоферам, що так частенько накудкудакалися про самоозначенне націй, було дуже не на руку паювати Україну межи Москву та Польщу і їм було дуже вигідно висувати для таких случаїв Україну, щоби за границями робилося вражінне, що буцімто сама Україна годиться на поділ себе між Москву та Польщу. Тепер їм знов не вигідно висувати від себе домаганнє в справі Царгороду, бо се знов зірвалоб маску з їх імперіялізму. І знов Україна має послужити тим плотом, зза котрого Москва має стріляти в своїм інтересі на аліянтів.

До вихвалок большевицьких наймитів можна знайти богато дуже повчаючих ілюстрацій з рук самих таки большевицьких панів. Хто не хоче шукати далеко, той най возьме собі для приміру большевицькі урядові видавництва, а знайде, що всі вони не розділюють України від Росії, як се робить московський уряд в ноті до аліянтів, але трактують Україну за сущну частину Росії. Взяти для приміру „Красну Газету", офіціяльний орґан петроградського совета робітничих, селянських та червоноармейських депутатів, і там під рубрикою телеґрафічних новинок „по Росії" найдете зібрані в суміш донесення з Москви, Харкова, Петрограда, Киева, Арханґельска, Владивостока й Каменця на Поділю. Офіціяльна ґазета большевицького уряду та большевицьких установ ніякої України не признає. Для московських комуністів і для їх прихвостнів існує одна, неділима Росія, як була одна неділима Росія для царів і царських прихвостнів.

Самостійна Україна існує для видирання чужим державам того, що Росія без України не моглаби видерти. І служить вона ще для задурманення українських робітників, які не дивляться на суть річи, але на форму, не на зерно, а на зовнішну шкаралупу. Послідними однак часами таких робітників стає що раз менче. Українські робітники вже добре розуміються на вовках, що вбираються в ягнячу шкуру.

Вячеслав Будзиновський.

ПЕРЕВЕРТНІ.

Оповіданне з середини 16-сотих років.

(2)

— І тим ще пора журитися — розсміявся ксендз. — Що лиш одно прийшло на світ, то друге не зараз буде. Діти, не сиплються так як горох з міха.

— Я чую, отче велебний, — сказала паленіючи, — що між першою і другою дитиною буде лише найконечнійша віддстань. Довша лише о тих пару днів від уродин першої до приїзду мужа.

— Бійтеся Бога! Як дальше так піде, то чим ви вивінуєте тілько дітий? Ваше сілце маленьке. Коби лиш по одному хлопови дістало кожде!... Але, не журіться. Дасть Бог діти, то дасть і на діти... Ага! Щоби не забути... Тепер, коли ви католичка і ваш чоловік не православний, то в вашім селі православний піп вже не має рації. Поки що, хлопи не приймуть ні католика, ні арянина. Треба дати їм унията. Згодом вже не тяжко буде унията заступити нашим... І не ждіть на приїзд мужа, бо хто знає, чи він вам поступиться. З доконаним фактом погодиться так, як погодився з охрещеннєм сина на католицьке.

— Ні, я сего не зроблю без него.

— Алеж маєток ваш, хлопи ваші, не його!

— Нехай і так, я хочу жити з ним в добрій злагоді. Ви, хоч знаєте його, ще не знаєте, який він поривистий. Готов забутися... Будьте терпеливі. Приїде, то поговорю з ним... як буде добре розположений.

Пятницький приїхав лютий, бо наїзд не повівся. Наїханий добре підготовив був оборону свого двора і відбився. Прогнав напастників і гнав за ними аж дві милі. Зараз при нападі на його двір погибли два хлопи Пятницького. Сам Пятницький дістав колом по голові і заморочений впав з коня. Щасте, що в сій хвили погоня завернула, бо був би попав у руки противника. Жінка не знала сегош бо він про свої пригоди дома ніколи не розказував. Ходив цілий день похмурий, але під вечір його чоло назад випогодилося. Коли їхав домів, потерпав, що як не прийде до якої сварки з жінкою за його перехід на арянство, то жінка буде бодай дутися. Але вона неначе не знала про його вчинок. Ще ласкавійше і вічливійше приняла його, ніж звичайно.

— Розумна жінка і добра жінка, не вторкаєся до не свого діла — подумав і сам повеселішав.

Саме в ту пору біда наднесла попа. Увійшов слуга і сказав, що піп питає, чи може увійти. Має діло до пана.

— До мене? Нехай зажде на подвірю, вийду до него... Який чорт приніс його... саме тепер?!

Поява попа в замку пригадала жінці її розмову з ксендзом. Загадала використати добру нагоду: рожевий гумор мужа і се, що розсердився на попа.

— Питаєш, який чорт приніс його? Може знов прийшов з проповідию, як тоді... Мабуть хоче, щоби я йому бороду вимикав! — звернулася до мужа. — Хто знає, чи не пригнав його добрий ангел наш...

— Ангел? Православного попа ангел?

— Ангел... Щоби нам улекшити... Знаєш, коханнє, до чого я додумалася? ...Я католичка, ти арянин... Супроти того, міркую, в нашім маєтку ніпричім православний піп. На твоє арянство хлопи не згодяться, хочби ти їх силував до того канчуком. І римського ксендза не кажу тобі вводити в село, бо тут лиш я католичка, ти ні. Але на се є попи уніятські. Прикажи попови приняти унію. Як не схоче, то прожени і прийми унията.

— Сего серце, не зроблю. Не забувай, що в селі головними жерелами наших доходів не наше поле, але парохія і корчма.

— Уніятський піп також буде платити чинш.

— Не буде, бо не буде мати з чого. Наші хлопи, хоч не працюють, добрі мають зарібки, бо ходять зі мною. Їх оплачують ті, котрим я помагаю. Ще й при кождім заїзді обловлять ся ліпше, ніж я. Тепер вони половину пропивають в корчмі, з чого і я маю зиск, бо арендар заробляючи добре, більше платить мені. З другої половини львину пайку дають попови, щоби вимолив їх з пекла. Чим більше дістає піп, тим більший може давати чинш. Як я селу накину унията, або й ксендза, то ніодин хлоп не понесе до него своїх гріхів і своїх гроший. Будуть ходити до православних сусідів. Наш піп і нам не буде мати з чого заплатити аренду і сам здохне з голоду. Коли би не ся аренда, то польські пани були би вже давно повиганяли всіх православних попів. Але вони не то що не обсаджують своїх парохій ксендзами, але ще й фундують нові православні парохії. Чого не можуть позволити собі богаті польські пани, сего і я не можу ризикувати. Не говорім про се!... Мушу вийти до попа. Я цікавий, з чим він.

Піп терпеливо дожидав пана на подвірю. Його лице сяяло якимсь завзяттєм і рішучостю. Час до часу кинув тривожно оком на бочку, що все ще стояла край замкової гори, над ставом.

— Чи ти знов з проповідию? — привитав його пан.

— Не знаю. Може й се, що маю сказати, назвете проповідию. По тім, що чув від вас, коли був тут послідним разом, вже й не думаю говорити про моїх парохіян, хоч нині в селі великий ґвалт. Коли до села привезли два трупи і кількох тяжко побитих, баби збунтувалися проти своїх чоловіків, та декотра свого таки добре побила. Всі баби кричать, що їм вже забогато тих заїздів... Але я не з тою справою — додав поквапно, коли побачив, що панське лице захмарилося.

— Отже з чим? Може ти в страху, що твої доходи будуть менші, як баби не пустять чоловіків гуляти зі мною? Може вже тепер прийшов просити, щоби я обнизив чинш за парохію?

— І не те. Я в ділі важнійшім... Я довго думав, чи важитися на таке, бо знаю, як тяжко з вами говорити, коли ви на що завзялися. Тяжко промовити до вашого серця, ще тяжше до розуму. Але я подумав, що хоч би мав до решти втратити вашу ласку, хоч би прийшлося наложити головою, то се мій обовязок заковтати до вашого серця і до вашої совісти, та спробувати справити вас назад на ту дорогу, по якій ступали славні предки ваші, по якій ступав рід Тукалів... Вашого сина ви охрестили на католика, жінці позволили окатоличитися, в замку построїли католицьку каплицю... Тепер ви самі покинули предківську віру... Тим ви, таксамо як инші необачні, що перейшли до арянства, влізли одною тогою в католицьке... в католицтво... Моя совість казала мені прийти до вас...

— Мовчи попе! — гукнув шляхтич, вхопивши попа за бороду. — Чи я тобі раз вже не казав, щоби ти з проповідями до мене не приходив?! — кричав, не випускаючи бороди з руки. — Саме про тебе була у нас бесіда. Жінка просила, щоби я тебе заступив попом уніятським. Я не згодився. Але ти сам поміг їй. Ти знаєш мене. Знаєш, що я повнолітний і не потребую, не терплю ніяких наук. А як хто посміє вчити мене розуму, то я, хоч зразу й не думав, люблю показати йому, що я власновільний і що в моїй хаті я пан! Ти сам викликав вовка з ліса... Тямиш, що я тобі сказав тамтим разом? Бачиш сю бочку?... Отже тепер питаю тебе: Пристаєеш до нуїунії? Як ні, то лізь у бочку і у став! На твоє місце прийде уніятський піп.

— Пане! Пакуйте у бочку, чи голову врїжте, а до йнії не піду. Волю згинути мученичою смертю. А ви розважте, що за ваше відступництво і за насильство Господь Бог покарає вас ще на сім світі вашими дітьми і ще тяжше відпокутуєте на тім світі!

— Гей, сюди гайдуки! — крикнув пан, сіпаючи попа за бороду. — До бочки його!

Гайдуки прибігли, вхопили попа і впакували до бочки.

— Пане! — кричав піп. — Подумайте, що робите!

— Я подумав і скажу тобі, що видумав. Великої кривди не зроблю тобі, лише троха страху наїшся. Може й троха кости пооббиваєш собі, але се пусте. Відійде. Ти звешся Йов і таксамо слуга Божий, яким був твій біблійний іменник. Тобі лицює йти за його приміром. Він сидів три дни в череві риби. Тут такої великої риби нема, але є велика бочка. У тій бочці будеш плавати три дни. По трех днях риба виплювала Йова. По трех днях я скажу витягнути бочку з води і випустити тебе. Йов не вмер з голоду, то й ти видержиш.

— Пане, я втоплюся. Не обтяжайте своєї совісти таким...

— Моєю совістю ти не журися. Щоби тебе потішити, скажу тобі, що як втопишся, то я зроблю богоугодне діло і дістану від твого патріярха похвалльну грамоту, бо дам твоїй церкві нового мученика за вашу віру, нового святого. Ваші святі дуже давні. Так давні, що й не знати, чи вони справді були. До преждевічного святого Йова прийде новий, пятницький святий Йов. До тебе будуть молитися, твої кістки будуть у всіх православних церквах в сріблі і в золоті. І я скористаю з твоєї мученичої смерти. Твоя віра каже метати хлібом на того, хто тобі провалив голову каменем. Так і ти, за пакість, яку тобі зроблю, будеш в небі молитися за мене. Як не з сеї рації, то з вдячности за се, що я тебе зробив святим. При твоїй протекції Бог простить мені всі мої гріхи і пустить просто до неба. ...Але, жарти на бік. Питаю в послідне: Приймеш унію?

— Ні! Вислухайте пане... Ти...

— Забити бочку і у воду! — крикнув пан.

Гайдуки приклали дно, заклали обруч і поклепали. Піп ревів у бочці, товк пяступаками і закаблуками чобіт. Гайдуки відступили від бочки і стануди на боці, пару кроків від неї.

— Чого стоїте, мов бовдури? — кричав пан. — До води бочку!

Жаден гайдук не рушився. Шляхтич роззьвірений прискочив до бочки і з усеї сили копнув її ногою. Бочка покотилася у низ. Котилася щораз швидше, підскакуючи, коли по дорозі ударила об камінь, або чорбочок. Нарешті бовтнула у воду. Був сильний вітер і поніс її на той бік ставу. Там станула при березі під великою вербою.

— Нехай так стоїть чи плаває три дни — промовив пан до гайдуків. — По трох днях випустити його з бочки... Або... й один день досить для него. Витягнути бочку завтра рано.

Пятницький пішов до жінки, що може бути з него вдоволена, бо попа вже відправив і завтра піпле по унията.

(Дальше буде).

ДОПИСІ

ГАМТРАМК, МІШ.

Січовики на поміч рідному краеви.

Наша Січова сотня ч. 24 взялася щиро до роботи. При місячних зборах дня 24. вересня вібрано на фонд Федака $121.50 а опісля на весілю у тов. і товаришки Дмитра Гох і Марії Солодка $25.25 на поміч нашим героям Січовикам у Львові, котрі боролись за нас усіх і життя своє готові були віддати за нашу Неньку Україну. Много із них головами наложили, а другі терплять днесь голод і холод, бо вони невільні на своїй власній земли тай немічні, бо каліки без ніг, без рук тай неспосібні до праці, щоби могли хоть собі на кавалок хліба заробити. Ті гроші вислалося до нашої Головної старшини в Шікаґо, а вона має переслати до Львова українським інвалідам. Добре було би, щоби кожда сотня так на фонди збирала по цілих Злучених Державах як наша сотня в Гамтрамк. Тілько ми тов. Січовики будьмо на дальше ще завзятійшими Січовиками як булисьмо до тепер. Не тілько самі, але ще других до роботи січової заохочуймо! Сеж діло народне, а хто народного діла не хоче сповняти, той не є сином Неньки України і той не варта ходити по земли. Не даром то Іван Франко сказав: „Не той любить Україну, що „не вмерла" все співає, а той любить, що за неї серце душу покладає". Гарні слова — подув вітру. Нам не слів я діл потреба, бо словами Україні не прихилиш друже неба. І наша сотня, число 24 в Гемтремк, Міш. чує стони і плач наших бідних страдальців. Хоч вони на своїй земли, але під кнутом польським у Львові. Сей плач і благання знайдуть спочуттє в наших серцях.

На сей фонд інвалідів у Львові зложили слідуючі жертводавці: Мих. Яловий $5.00; Іван Луцишин і Дм. Гох по $2.00; Н. Тимків, П. Киршак, В. Шалайко, Максим Гевусь, П. Ільницький, П. Морозовський, Н. Чабак, М. Кузина, М. Майорчак, В. Садловський, І. Шеремета і Гр. Василик по $1.00; С. Блаватник, Гр. Лозовський, М. Митулинський, Прокіп Савчук, Ст. Гинек і Гр. Миськів по 50 ц.; дрібними жертвами 75 цнт. Разом $25.25.

Так тов. Січовики, як видно дух 24 сотні закорінився і коли дух закоріниться по цілих Злучених Державах в наших в наших відділах, так як в насту в Гемтремк, то ми проженемо ту паскудну клапату біду польську ворону із землі Данила. Нехай живе Січ. сотня 24 в Гемтремк ,Міш. — Гаразд!

І. К., січовик 24. сотні.

———o———

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

Задля негайної помочі рідному краеви.

Першу посилку з Пасейку на ціль „Негайної Помочи рідному Краеви", зложену на руки, Д. Лещишина, предсідателя товариства Укр. Січи, від. 182 У. Н. Союза, $40.50 відіслано через почтовий переказ на руки Галицького Представника др. Мишуги в Вашінґтоні, Д. К.

Жертви зложили слідуючі Товариства і Січовики: тов. Укр. Січ, від. 182 У. Н. С., з каси $25.00; Гімн. Тов. Січ ім. Б. Хмельницького, 10-та сотня Січової Організації, $10.00; Д. Лещишин $2.50; М. Пипюк $1.00; П. Закутинський, М. Швець і Н. Грабинський по 50 ц.; Г. Яськів і С. Куцах по 25 ц. Разом $40.50. Кошта пересилки покрив підписаний.

Справді, це замаленька це жертва, на таку пильну ціль, але є надія, що ми незадовго відгукнемося далеко більшою сумою. Початкова праця скрізь стрічається з перепонами.

Поза тим Січовики зі згаданих товариств поступили ще одним кроком вперед, бо на своїх надзвичайних зборах 1-го жовтня с. р. по короткій дискусії одноголосно опадаткувалися на ціль „Негайної Помочи" на суму 25 ц. місячно на протяг одного року. Так само в нас в Пасейку засновано „Комітет Негайної Помочи", котрий незадовго відгукнеся також з поважною сумою жертви.

Складаймо жертви як найскорше, кілько хто зможе, на сірку мазурським кольоністам в Галичині. Загріймо їх так сильно, щоб ще під Краковом на них шкіра горіла.

Д. Лещишин.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ